

Zanzibar

– na historycznym szlaku handlu i kolonizacji

Dominujące na Oceanie Indyjskim w rejonie Zanzibaru wiatry spowodowały, że wyspa znajdowała się na szlaku handlowym kupców oraz kolonizatorów z Arabii, Azji Południowej, Afryki i Europy. Stąd dzisiejszy Zanzibar jest nasycony wpływami afrykańskimi, arabskimi, indyjskimi, a także europejskimi.

Elżbieta Pryłowska-Nowak

Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów, Warszawa

Wyspa Zanzibar¹ położona jest 35 km od wybrzeża środkowo-wschodniej Afryki. Jest największą wyspą archipelagu Zanzibar². Zbliżając się do wyspy od strony lądu widzimy, że to długi, niski obszar z niewielkimi grzbietami w części centralnej o kierunku północ-południe. W najdłuższym miejscu ma 85 km, a najszerszym 39 km. Najwyższy punkt w centralnym systemie wzniesień ma 119 m n.p.m. Klimat Zanzibaru jest typowo wyspiarski, podrównikowy, wilgotny, ze średnią roczną sumą opadów 1500 do 2000 mm. Wiatry północno-wschodnie wieją od grudnia do marca, a południowo-wschodnie od maja do października. Długie sezony deszczowe występują między marcem a majem, a krótkie między październikiem a grudniem.

Uważa się, że zarówno Zanzibar, jak i sąsiadująca wyspa – Pemba, stanowiły część kontynentu afrykańskiego. Oddzielenie Pemby nastąpiło w miocenie (około 23 do 5,3 miliona lat temu), a Zanzibaru w pliocenie (około 5,3 do 2,6 miliona lat temu). Wyspy są zbudowane głównie z różnego rodzaju wapieni i piaskowców.

Pierwszymi mieszkańcami Zanzibaru byli Afrykanie z kontynentu. W wiekach VIII-X obszar wyspy uległ kolonizacji Arabów i Persów. Ludność afrykańsko-perska przeszła na islam zachowując wiele perskich tradycji³. Od X wieku Zanzibar podlegał silnym wpływom afrykańskiej kultury suahili. Od początku XVI wieku wyspę opanowała Portugalia, następnie wyparta w XVIII wieku przez sułtanów z Omanu. Od połowy XIX wieku o wpływy na wyspie walczyli Brytyjczycy, Niemcy

i Francuzi. W latach 1886-1890 mocarstwa te podzieliły między siebie lądowe posiadłości sułtanatu. Pod koniec XIX wieku Brytyjczycy ogłosili protektorat nad Zanzibarem, który trwał ponad 70 lat. W tym czasie większość sułtanów sprzymierzyła się z Brytyjczykami. W 1964 roku władze Zanzibaru i Tanganiki podpisały akt zjednoczenia obu krajów, tworząc państwo Tanzanię. Najczęściej używanym językiem wśród Arabów jest zwykle suahili, który obok języka angielskiego jest językiem urzędowym. Zróżnicowana społeczność wyspy używa także języka gudżarati, hindi, urdu i konkani.

¹ w języku suahili Unguja;

² powierzchnia wyspy wynosi 1658 km²; drugą co do wielkości wyspą archipelagu jest wyspa Pemba

³ Do dzisiaj większość afrykańskiej populacji Zanzibaru nazywa siebie „Shirazi”, co jest echem starożytnego perskiego księstwa Shirāz, z którego pochodzili pierwsi Persowie.

Przed rozwojem wschodnioafrykańskich portów kontynentalnych Zanzibar był w przeszłości ośrodkiem handlu niewolnikami, przyprawami i kości słoniowej. Gwałtowny rozwój handlu niewolnikami miał miejsce na przełomie XVIII i XIX wieku. Był spowodowany popytem na niewolników do pracy na plantacjach w Ameryce Północnej i Południowej. Likwidacja niewolnictwa na wyspie została wprowadzona w 1911 roku.

Podstawą rozwoju gospodarki wyspy jest rolnictwo, rybołówstwo i turystyka. Znaczne obszary żyznej gleby i sprzyjający klimat umożliwiają uprawę różnorodnych roślin, przede wszystkim goździków i palm kokosowych, a także lokalnych upraw zapewniających żywność takich jak ryż, maniok, ignam, owoce tropikalne. Goździki i palma kokosowa są głównymi towarami eksportowanymi z wyspy. Dobrze rozwinięte jest rybołówstwo. Ryby są ważnym składnikiem diety, a lokalne rybołówstwo zatrudnia około jednej dziesiątej populacji wyspy w nadmorskich wioskach. W strefie przybrzeżnej podstawowym zajęciem ludności jest także hodowla wodorostów, których Zanzibar jest coraz większym eksporterem. Popyt na wodorosty wynika z intensywnego globalnego rozwoju rynku produktów do pielęgnacji skóry, który ma osiągnąć 180 miliardów dolarów do 2024 roku. Hodowlą wodorostów zajmują się głównie kobiety.

Warunki geograficzne i przeszłość historyczna Zanzibaru stanowią unikatowe walory wyspy przyciągającymi coraz więcej europejskich turystów. Atrakcje geograficzne, a co za tym idzie również turystyczne stanowią:

- stolica wyspy – miasto Zanzibar, zwane jako Stone Town – Kamienne Miasto; centrum miasta jest zwartą siecią krętych i wąskich uliczek, wokół których panuje atmosfera Bliskiego Wschodu; główne atrakcje to House of Wonders, Pałac Sultana, fort, regionalny bazar
- przybrzeżne rafy koralowe i podwodna fauna – oferta nurkowania i snorkowania w wodach przybrzeżnych
- wycieczki po plantacjach przypraw na wyspie połączone z lunchem z daniami kuchni regionalnej – tzw. Spice Tours
- Park Narodowy Jozani Chwake – z unikatowymi czerwonymi gerezami zanzibarskimi, lampartami, licznymi gatunkami ptaków, nietoperzy i węży; lasami namorzynowymi
- obserwacje zjawiska pływów morskich – w zależności od miejsca na wyspie i ukształtowania dna oceanicznego, w trakcie odpływów woda cofa się o kilkaset metrów, odsłaniając elementy życia świata podwodnego: biały piasek, rafy, glony, rozgwiazdy, muszle
- piękne piaszczyste plaże.

Fotografie: Elżbieta Pryłowska-Nowak, Adobe Stock

Pomnik niewolnictwa w Stone Town na Zanzibarze

Uliczka w centrum Zanzibaru

Las namorzynowy

W poszukiwaniu owoców morza

Odpływ umożliwia dojście do przybrzeżnych wysp